УДК 097(=162.1):027.7(477.83-25)

ПОЛЯКИ – ВЛАСНИКИ ЕКСЛІБРИСІВ XIX ст. (на матеріалах Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка)

Наталія КІТ

Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка, вул. Драгоманова, 17, м. Львів, 79601, Україна, тел. (032) 261-35-97

У статті досліджено історію бібліотек та екслібриси окремих власників-поляків, що зберігаються у відділі стародрукованих, рукописних та рідкісних книг Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка, подано біограми власників, описано видовий розподіл книжкових знаків, наведено приклади екслібрисів.

Ключові слова: Наукова бібліотека Львівського національного університету імені Івана Франка, власницький знак, книгозбірня.

У Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка (НБ ЛНУ ім. І. Франка) зібрана велика колекція цінностей, до яких належать не лише книжкові фонди, а й видання образотворчого мистецтва. Серед них на особливу увагу заслуговують екслібриси, у яких відображена історія формування однієї з найдавніших в Україні університетських книгозбірень, ґенеза та поширення різних технік графіки, естетичні уподобання людей певних епох.

Екслібрис (дослівно – "з книг") – це власницький знак книголюба, емблема його бібліотеки, її герб, який засвідчує приналежність книги. За своїми зовнішніми ознаками сучасний екслібрис – це книжковий знак певного примірника книжки, найчастіше оздоблений, виконаний в одній із технік графіки, що містить ім'я та прізвище власника бібліотеки (або його стилізовані ініціали) чи назву інституції. Типовим екслібрисом є невелика за розміром картка паперу, приклеєна до внутрішньої сторони оправи. У простішому вигляді може мати форту печатки[1].

Крім терміна "Ex libris" широкого вжитку набули й інші латинські форми запису: "liber", "libri", "bibliotheca", "ex bibliotheca", "collectio", "ex collectione", "donum" та їх відповідники національними мовами[2].

Екслібриси поділяють на гербові, вензельні, сюжетні та шрифтові.

[1] *Сучасний словник іншомовних слів*: Близько 20 тис. слів і словосполучень / укл. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – Київ, 2006. – С. 254; Литвин Т., Литвин М. Екслібриси // *Енциклопедія Львова* / за ред. А. Козицького та І. Підкови. – Львів, 2008. – Т. 2. – С. 215–217; Столова Е. Збірка екслібрисів Наукової бібліотеки ЛДУ: проблеми зберігання та опису // *Збірник наукових праць відділу рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка*. – Львів, 1997. – С. 93; Шаповал Л. Екслібрис та його місце в книжковій справі України // *Вузівська бібліотека. Історія. Теорія. Досвід роботи*. – Львів, 1993. – Вип. 2. – С. 80–87; Швець Н. До методології дослідження "власницького знаку": досвід роботи Наукової бібліотеки Львівського національного університету ім. І. Я. Франка // *Рукописна та книжкова спадщина України: Археографічні дослідження унікальних архівних фондів*. – Київ, 2007. – Вип. 11. – С. 48–69; Ekslibris // *Encyklopedia wiedzy o książce* / red. nacz. A. Birkenmajer, B. Kocowski, J. Trzynadlowski. – Wrocław; Warszawa; Kraków, 1971. – S. 653–656; Ex-libris // *La grande Encyclopédie: Inventaire raisonné des sciences, des letters et des arts* / Secrétaire général de la Société F.-Camille Dreyfus. – Paris, 1892. – T. 16. – S. 941.

[2] Ex libris // *Encyklopedia wiedzy o książce*... – S. 684.

© Кіт Н., 2010

Серед багатьох екслібрисів, які зберігаються у відділі рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф. П. Максименка НБ ЛНУ ім. І. Франка, є низка книжкових знаків XIX ст., що належали польським власникам. Розглянемо деякі із них.

Серед них представлені найширше **шрифтові** екслібриси.

Шрифтові екслібриси – це одна з найпростіших форм екслібрису, що являє собою ярлик із друкованим чи рукописним ім'ям власника (інколи поєднується з девізом), у яких сам напис виконує інформаційну та декоративну функцію. Їх також умовно можна поділити на кілька типів. Першим за хронологією появи є рукописний екслібрис.

Так, рукописний шрифтовий екслібрис використовував **Станіслав Вроновський** (1733–3.12.1839) – великий польський землевласник, цісарсько-королівський радник Трибуналу першої інстанції у Львові, універсальний колекціонер кінця XVIII – початку XIX ст.[3]

Збірка С. Вроновського розташовувалась у Львові і налічувала понад 30 тис. книг (комплектувалась переважно з монастирських бібліотек та збірок польського патриціату, з яких найвідомішою була колекція книг Л. В. Алембека. Це були видання його сучасників, стародруки, інкунабули, рукописи XVII–XVIII ст. За тематикою – книги з історії, літератури, релігії, філософії і права[4].

Колекція включала також портрети польських королів (Яна III Собєського, Станіслава Лещинського, Станіслава Авґуста Понятовського), погруддя гетьмана Браніцького, новосончівського воєводи Мнішка, Рафала Лещинського, колекцію медалей, монет та мінералів[5].

У 1838 р. С. Вроновський планував передати 12 тис. книг бібліотеці Оссолінських, але остаточно туди було передано 6671 том (в основному видання XVI–XVII ст. і близько 30 рукописів), решта книг була розпорошена між іншими публічними бібліотеками Львова[6].

Усі книги містили екслібрис – літографію розміром 73×55 мм не встановленого автора, виконану, ймовірно, у Львові наприкінці XVIII – на початку XIX ст.

Це друкована рамка, оздоблена рослинним орнаментом, по кутах якого вміщені ініціали власника. В рамку С. Вроновський власноручно записував текст. "Ex Bibliotheca Illu[strissimi] D[omini] ‖ Stanislai a Wronow ‖ Starza Wronowski ‖ C[esarae] R[egiae] Tribu[nali]s I[ae] Inst[antiae] Leo ‖ poliae Consiliae".

---

[3] Онищенко Л. Вроновських гора // *Енциклопедія Львова* / за ред. А. Козицького та І. Підкови. – Львів, 2007. – Т. 1. – С. 433; Столова Е. Збірка екслібрисів Наукової бібліотеки ЛДУ... – С. 100; Jaworski F. *Lwowskie znaki bibljoteczne*. – Lwów, 1907. – T. I. – S. 38–39.

[4] Jaworski F. *Lwowskie znaki bibljoteczne*... – T. I. – S. 25, 38–41, 61; Kosiński J. A. Wronowski Stanisław // *Słownik pracowników książki polskiej* / pod red. I. Trejcher. – Warszawa; Łódź, 1972. – S. 990.

[5] A. O. Ze Lwowa // *Rozmaitości. Pismo dodatkowe do Gazety Lwowskiej*. – 1838. – Nr 3. – S. 22; Fischer A. *Zakład Narodowy imienia Ossolińskich. Zarys dziejów*. – Lwów, 1927. – S. 80–81; Podania historyczne o mieście Lwowie // *Lwowianin. Czyli zbiór potrzebnych i użytecznych wiadomości*. – 1837. – S. 68; Szocki J. *Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej (1772–1918)*. – Kraków, 2001. – S. 36, 37, 94, 97, 127, 131–133, 143, 146, 150, 155, 298; Wronowski Stanisław // *Encyklopedia wiedzy o książce*... – S. 2514.

[6] Kosiński J. A. Wronowski Stanisław // *Słownik pracowników książki polskiej*... – S. 990.

Крім цього екслібрису, існували і інші знаки власності – так, кожна сторінка книги містила одну букву його імені. Коли закінчувались букви прізвища, С. Вроновський ставив печатку із зображенням свого родового гербу "Топор".

З появою нових технік у графіці змінився зовнішній вигляд екслібриса: він тепер більше став нагадувати "візитівку".

Таким є книжковий знак **Юзефа Каласанти Шанявського** (1764–16.05.1843) гербу "Юноша" – філолога, філософа, юриста, політичного діяча, члена Варшавського товариства друзів наук, державного діяча (станового комісара в Калішському воєводстві, члена комітету еміграції в Парижі, Найвищої адміністративної палати (1806),

Дирекції справедливості (1807), королівського прокурора при касаційному суді (до 1811), члена комітету реформи уряду Польського королівства, члена трілатеральної комісії на Віденському конгресі (1815), референта стану, головного секретаря в Тимчасовому уряді (до кінця 1816), генерального прокурора Генеральної Прокуратури Польського королівства, радника (до 1821), генерального директора виховання в урядовому комітеті релігійних визнань, голови Товариства початкової літератури (очолював відділ цензури, 1822–1830), члена ради стану і ради громадського виховання (1833) та найвищого кримінального суду (1832–1834))[7].

Ю. К. Шанявський зібрав велику бібліотеку, в якій лише описана частина налічувала 7 тис. одиниць, загальна ж кількість видань була набагато більшою. Збірка складалась із видань його сучасників, інкунабул, стародруків, атласів, гравюр, праць видатних філософів (І. Канта (серед них багато першодруків), Й. Фіхте, Ф. Шеллінга та ін.), книг в галузі права, медицини, економіки, естетики, виховання (в основному проекти шкільних реформ з часів французької революції), а також енциклопедій та словників. Усі книги містили екслібриси (два варіанти у шести відмінах)[8].

Ю. К. Шанявський передав частину бібліотеки на тимчасове зберігання у бібліотеку Варшавського закладу приємної та корисної розваги, подарував близько 3 тис. книг Єзуїтській бібліотеці у Львові (яка згодом перейшла у власність бібліотеки Малопольської провінції у Кракові, де подаровані книги зберігаються і сьогодні разом із описом – "Inwentarzem książek J. K. Szaniawskiego"), 3980 томів закупила Урядова Бібліотека у Варшаві (передана Університетській бібліотеці у Варшаві, де зареєстро-

[7] Столова Е. Збірка екслібрисів Наукової бібліотеки ЛДУ... – С. 101; Estreicher K. *Bibliografia polska XIX stólecia*. – Kraków, 1885. – T. X. – S. 8, 10, 13, 16, 23, 27, 76, 85, 90, 94; F. M. S. Szaniawski (Józef Kalasanty) // *Encyklopedia Powszechna*. – Warszawa, 1868. – T. 24. – S. 550–552; Manteufflowa M. Szaniawski Józef Kalasanty // *Słownik pracowników książki polskiej...* – S. 869–870; Szaniawski Józef Kalasanty // *Nowa encyklopedia Powszechna. PWN*. – Warszawa, 1996. – T. 6. – S. 164.

[8] Bednarski S. *Biblioteka Józefa Kalasanty Szaniawskiego*. – Kraków, 1929; Gomulicki W. Ekslibrisy polskie // *Tygodnik illustrowany, pismo obejmujące: ważniejsze wypadki społeczne, życiorysy znakomitych ludzi, zabytki i pamiątki krajowe, podróże, powieści i poezye, sprawozdania z dziedziny sztuk pięknych, piśmiennictwa, nauk przyrodzonych, rolnictwa, przemysłu i wynalazków, szkice obyczajowe i humorystychne, typy ludowe, ubiory i kostiumy, archeologią i t. d. i t. p.* – 1902. – T. I. – Nr 20. – S. 394–395; Rezultaty aukcji 32 exlibrisów polskich urządzonej przez Koło Miłośników Exlibrisu przy TMK (Kraków) w dniu 1 marca 1927 // *Silva Rerum*. – 1927. – Nr 3. – S. 41; Szocki J. *Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej (1772–1918)*... – S. 113, 135, 146, 156, 165, 169, 172, 285; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich. XVI–XX wiek*. – Lwów, 1907. – T. II. – S. 165–166; Wł. Eg. Towarzystwo Miłośników Exlibrisów w Warszawie // *Silva Rerum*. – 1931. – Nr 6. – S. 47.

вана в “Inwentarzu własności Biblioteki Rządowej... r. 1846”), ще 400 томів власник подарував Інтернату ім. Шанявських в Лукові (Польща), кілька книг отримали виконавці заповіту[9].

У НБ ЛНУ ім. І. Франка зберігається один із його численних власницьких книжкових знаків – шрифтовий мідерит невстановленого автора, розміром 54×83 мм, виконаний ймовірно у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.

Це декорована рамка з польськомовним написом “Z Xięgozbioru ‖ RADCY STANU ‖ J. K. Szaniawskiego. ‖ Członka Rady Stanu ‖ i Rady Wychowania Publicznego ‖ w Królestwie Polskiem.”

При виконанні напису використано кілька видів шрифтів: готичний, три види курсиву та антікву.

У XIX ст. широко популярними були також дво-, три- і більше колірні екслібриси.

Як приклад наведемо екслібрис графа **Євстахія Тишкевича.**

Граф Євстахій Тишкевич (6.04.1814–13.08.1873) гербу “Леліва” – археолог, етнолог, історик, колекціонер, куратор шкіл в Борисовському повіті (1840), маршалок шляхти цього ж повіту (1844), гімназійний куратор в Мінську (1847), опікун лікарні для душевнохворих у Вільнюсі, засновник та пожиттєвий голова Віленської археологічної комісії (призначений у 1855, звільнений з посади у 1865), засновник (1855) та кустош (до 1865) віленського Музею старожитностей. Член багатьох європейських товариств (Імператорської АН в Санкт-Петербурзі, Королівського товариства північних антикварів в Копенгагені, Імператорського археологічного товариства, Наукового товариства в Майнці, Дослідників історії прибалтійських провінцій в Ризі, Товариства історії і старожитності в Стокгольмі, Наукового товариства в Кракові, Товариства друзів наук у Познані та Сербської матиці в Будишині)[10].

Був власником великої бібліотеки, що нараховувала понад 3 тис. томів і комплектувалася книгами з археології, географії та бібліографії. Більшість книг були залишками монастирських бібліотек Мінської та Гродненської губерній, а також походили з приватних дарів літераторів та дослідників.

Бібліотека Є. Тишкевича на початку 1865 р. нараховувала вже 19691 книгу, 541 рукопис, інкунабули, палеотипи, 1307 документів, а також автографи з часів польського короля Александра Ягеллончика (серед них пергаментні грамоти), багато графічних видань[11].

---

[9] Manteufflowa M. Szaniawski Józef Kalasanty // *Słownik pracowników książki polskiej…* – S. 869–870; Szocki J. *Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej…* – S. 113, 135, 146, 156, 165, 169, 172, 285.

[10] Estreicher K. *Bibliografia polska XIX stólecia*. – Kraków, 1885. – T. 10. – S. 198, 212, 228, 236, 267, 289, 301, 312, 333, 344, 417, 428, 449; Korotyński W. Eustachy hr. Tyszkiewicz // *Tygodnik illustrowany*... – 1873. – Serya II. – T. XII. – Nr 299. – S. 133–134; Nr 300. – S. 154–155; Nr 301. – S. 163; Kirkor A. *Przechadzki po Wilnie*. – Wilno, 1859; Krzyżanowski S. *Eustachy hr. Tyszkiewicz i jego prace*. – Lwów, 1873; K. Wł. W. Tyszkiewicz (Eustachy, hrabia) // *Encyklopedia Powszechna*. – Warszawa, 1867. – T. 25. – S. 864–865; Śnieżko A. Tyszkiewicz Eustachy // *Słownik pracowników książki polskiej…* – S. 919–920; Tyszkiewicz Eustachy, hrabia // *Nowa encyklopedia powszechna PWN*. – Warszawa, 1996. – T. 6. – S. 522; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 171–172.

[11] Chwalewik E. *Zbiory polskie. Archiwa, bibljoteki, gabinety, galerje, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie*. – Warszawa, 1927. – S. 60; Śnieżko A. Tyszkiewicz Eustachy // *Słownik pracowników książki polskiej…* – S. 920.

Цю збірку, як і археологічні знахідки, граф подарував Археологічній комісії при заснованому ним музеї. Після ліквідації музею вся бібліотека перейшла у власність створеної у 1867 р. Публічної бібліотеки у Вільнюсі[12].

Книги з бібліотеки графа Євстахія Тишкевича містили невеликий за розмірами, майже правильної квадратної форми екслібрис (42×47 мм), виконаний граверською фірмою "AGRY". Це кольорова літографія з рослинно-оздобленою рамкою, з використанням кількох шрифтів у написі, який повідомляє, що книга є "Z ‖ Biblioteki ‖ Eustachego ‖ Hr. ‖ TYSZKIEWICZA". Основа екслібрису оранжева, усі написи та оздоби виконані з використанням синьої фарби.

Ще одним прикладом "кольорового" екслібрису є власницький знак **Владислава Вшелячинського** (1847–12(15?).02.1896), композитора, піаніста, педагога (зокрема, у нього навчалась С. Крушельницька), бібліографа, засновника (1876) та директора Музичного товариства в Тернополі, професора Львівської консерваторії (1887)[13].

В. Вшелячинський був власником цінної бібліотеки, що містила багато рідкісних видань, серед яких виділялась підбірка польських книг на музичну тематику, а також матеріали до польської музичної бібліографії та велика підбірка нот.

Частину книг В. Вшелячинський подарував бібліотеці Музичного товариства у Львові, решту після його смерті купили М. Гьольцель і Г. Домбчанська (400 т.)[14].

Більшість книг була оздоблена екслібрисом, на якому виднівся власницький напис: "Z KSIĘGOZBIORU ‖ Władysława Wszelaczyńskiego". Це двоколірна (червоно-чорна) літографія другої половини XIX ст., оздоблена гербом власника та алегоричним зображенням географії та музики[15].

Другим видом екслібрисів є так звані **сюжетні** екслібриси, у яких в різноманітних, часто алегоричних формах, художник-гравер намагався передати зацікавлення і уподобання власника бібліотеки.

Як приклад наведемо власницький напис **Констанції Малґожати Жевуської**[16].

К. М. Жевуська (з дому Любомирська) – донька великого коронного маршалка князя Станіслава Любомирського; дружина Северина Жевуського (1743–1811), гетьмана польного коронного, автора численних політичних брошур. Придворна дама

[12] Śnieżko A. Tyszkiewicz Eustachy // *Słownik pracowników książki polskiej*... – S. 920.

[13] Błaszczyk L. *Dyrygenci polscy i obcy w Polsce działający w XIX i XX wieku*. – Kraków, 1964; Chwalewik E. Polskie exlibrisy muzyczne // *Silva Rerum*. – 1938. – Nr 6. – S. 128; Chwalewik E. Zbiory Polskie... – S. 67; Czapelski K. Ze Lwowa // *Tygodnik illustrowany*... – 1896. – T. I. – Nr 8. – S. 147; Estreicher K. *Bibliografia Polska XIX stólecia. Lata 1881–1900*. – Kraków, 1916. – T. IV. – S. 550; Szocki J. *Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej*... – S. 37, 115, 130, 148, 174, 298; Jaworski F. *Lwowskie znaki bibljoteczne*... – T. I. – S. 88–89; Szyndler-Musiołowa D. Wszelaczyński Władysław // *Słownik pracowników książki polskiej*... – S. 992.

[14] Szyndler-Musiołowa D. Wszelaczyński Władysław... – S. 992.

[15] Chwalewik E. Polskie exlibrisy muzyczne... – S. 128–129.

[16] Столова Е. Збірка екслібрисів Наукової бібліотеки ЛДУ... – С. 100; Chwalewik E. Polskie exlibrisy muzyczne... – S. 128; Reychman K. *Nieznane Exlibrisy Polskie*. – Warszawa, 1910. – S. 23; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 161; Zielińska Z. Rzewuski Seweryn // *Polski słownik biograficzny*. – Kraków, 1992. – T. XXXIV/1, Zesz. 140. – S. 149.

австрійської імператриці, член Масонської ложі та адопційної ложі “Доброчинність”, дама ордену Зоряного Хреста (1805).

Після смерті чоловіка стала виконавцем його заповіту. Збанкрутувавши, переїхала у Григорівку на Волині, де, гостювавши імператора Алєксандра I (квітень 1818 р.), просила створити комісію з ліквідації боргів. Після складення реєстру маєтків комісія розпочала їх аукціон. Згодом К. М. Жевуська (Любомирська) переїхала до сина Вацлава у с. Підгірці (Львівська обл.). Після поразки Листопадового повстання та конфіскації всього маєтку сина – до Кам’янця Подільського. У 1839 р. звернулась до Ніколая I з проханням виділити фінансову допомогу.

Її бібліотека складалась майже винятково з французьких романів.

К. М. Любомирська – авторка двох екслібрисів, які виконала для Генріха Любомирського (1777–1850) та для себе[17]. Її екслібрис виконаний на початку XIX ст., елегантний, в легкому обрамленні, оздоблений квітами та рослинними гірляндами, зображає жінку в античному одязі з книжкою в руках, в композиції використані елементи пейзажу. Виконаний він у техніці аквафортової голки. На екслібрисі виднієється надпис: “De la Bibliotheque de Madame la Contesse || Constance Rzewuska née Princesse Lubomirska”, виконаний курсивом французькою мовою.

У XIX ст. поряд із шрифтовими та сюжетними екслібрисами широко використовувались і **гербові**, тобто із зображенням родового герба власника книги (часом до них почали додавати різноманітні атрибути у вигляді людей, тварин, різного роду орнаментів, які відігравали другорядну роль і виконували алегоричну функцію).

Як приклад наведемо екслібрис графа **Зигмунда Чарнецького** (20.03.1823 – 10.06.1908), гербу “Прус III”, колекціонера та бібліофіла, члена Товариства друзів наук в Познані (з 1870)[18].

З. Чарнецький був власником великої та цінної колекції, яку почав збирати з 1838 р. Основу зібрання спочатку склала нумізматична колекція (4,5 тис. одиниць), до складу якої входили унікальні та рідкісні монети. Усю колекцію Зигмунд Чарнецький продав Каролю Беєру та почав збирати книги.

Основу бібліотеки склали книги, успадковані від батька Марцелія та діда Антонія Чарнецьких. Бібліотека З. Чарнецького складалась з раритетів антикатолицького змісту, рідкісних видань, книг, що стосувалися релігійної полеміки у Польщі та за кордоном, рідкісних видань з бібліотеки Е. Грабовського, включала цілі колекції або вибрані книги з бібліотек Ф. Поніньського (переважно друки XVI–XVIII ст.), вибрані книги з бібліотеки Залуських, Вл. Бєліньського, А. Прусіновського та ін., 25 книг з бібліотеки польського короля Сигізмунда Августа в оригінальних оправах. Усі книги, придбані без палітурки, оправлялись у характерну білу пергаментну оправу. За тематикою це були книги з мистецтва, права, історії, астрономії,

[17]Столова Е. Збірка екслібрисів Наукової бібліотеки ЛДУ... – С. 100; Chwalewik E. Polskie exlibrisy muzyczne... – S. 128.

[18] Czarniecki Zygmunt // *Encyklopedia wiedzy o książce*... – S. 441; Kotula R. Czarniecki Zygmunt // *Polski słownik biograficzny*. – Kraków, 1938. – T. IV. – S. 204; Mayer J. Czarniecki Zygmunt // *Słownik pracowników książki polskiej*... – S. 140; Szocki J. *Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej*... – S. 27, 29, 197; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 109–121.

церковні служебники, проповіді, синодальні конституції, дисидентські друки. З. Чарнецький сам уклав інвентар книг та картковий каталог з численними анотаціями[19].

Після смерті графа З. Чарнецького, бібліотека, згідно із заповітом, перейшла до його сина Зигмунда, а 1914 р. збірку Чарнецьких придбав Крайовий Виділ для Фундації Віктора Баворовського у Львові (6435 назв в 7218 томах, серед них – понад 70 рукописів, 28 інкунабул, 1500 друків XVI ст., 3 тис. XVII ст., 2 тис. XVIII ст. і 450 з XIX ст.). Причому власники, "зробивши подарунок для держави", значно знизили ціну (до 180 тис. німецьких марок), але поставили умову – неподільність фонду[20].

Книжковий власницький знак З. Чарнецького виконаний у другій половині XIX ст. Це однобарвний гербовий мідерит невеликого розміру (74×70 мм), що являє собою практично правильний прямокутник зі зрізаними кутами, в центрі зображений родинний герб "Прус III" та латиномовний девіз "CRUX MIHI CERTA SALUS". Над гербом видно власницький напис: "Z Księgozbioru Zygmunta Czarneckiego".

Екслібрис **Владислава Ґурського** (3.07.1822–24.08.1902) теж прямокутної форми гербовий мідерит, невеликий за розмірами (40×60 мм), у центрі якого зображено родинний герб – "Побуг", під ним видно напис "Z BIBLIOTE [KI] ‖ WŁADYSŁAWA GÓRSK[I]EGO ‖ №". Екслібрис датується другою половиною XIX ст.

В. Ґурський – історик, юрист, видатний політичний діяч (член комісій з підготовки проекту покращення добробуту селян (1858), член комісії для опрацювання статуту Сільськогосподарського товариства (не затвердженого урядом), автор історико-географічних описів[21].

Власник великого архіву і бібліотеки (близько 3 тис. од.), збірки гравюр (до 4 тис. од.) та нумізматичної колекції (кілька десятків тисяч одиниць). Бібліотека складалась із видань з історії та літератури Польщі, а також збірки рукописів, куди входили понад понад 500 автографів, придбаних після смерті К. Подвисоцького[22].

Колекцію гравюр В. Ґурський подарував Національному музею у Кракові (1885), праці про Литовський статут та 1 тис. автографів (в тому числі багато документів XVI ст.) – Ягеллонській бібліотеці (1883), бібліотеку В. Ґурського отримала ординація Красінських у Варшаві[23].

---

[19] Badecki K. Biblioteka Zygmunta hr. Czarneckiego // *Tygodnik illustrowany*... – 1914. – T. I. – Nr 21. – S. 406–407; Chwalewik E. *Zbiory polskie. Archiwa, bibljoteki, gabinety, galerje, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w ojczyźnie i na obczyźnie.* – Warszawa, 1916. – S. 19, 65, 66, 154; Radziszewski F. *Wiadomość historyczno-statystyczna o znakomitszych bibliotekach i archiwach publicznych i prywatnych*. – Kraków, 1875. – S. 16; Mayer J. Czarniecki Zygmunt... – S. 140; Szocki J. *Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej*... – S. 27, 29, 197.

[20] Kotula R. Czarniecki Zygmunt... – S. 204; Mayer J. Czarniecki Zygmunt... – S. 140.

[21] Gloger Z. Zmarli // *Tygodnik illustrowany*... – 1902. – Serya II. – T. II. – Nr 38. – S. 758–759; Estreicher K. *Bibliografia polska XIX stólecia. Lata 1881–1900*. – Kraków, 1907. – T. II. – S. 60; Muszkowski J. *Biblioteka ordynacji Krasińskich w latach 1844–1930*. – Warszawa, 1930. – S. 13; Nekrolog // *Czas*. – 1902. – Nr 202. – S. 2; Rolle K. Górski Władysław // *Polski słownik biograficzny*. – Wroclaw; Warszawa; Kraków, 1959–1960. – T. VIII. – S. 455–456; Sierotwiński St. Górski Władysław // *Słownik pracowników książki polskiej*... – S. 285–286; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 128–129.

[22] Muszkowski J. *Biblioteka ordynacji Krasińskich*... – S. 13; Prusiewicz A. Biblioteki na Podolu i ich exlibrisy // *Exlibris: czasopismo poświęcone książce*. – 1922. – Z. IV. – S. 78; Radziszewski Fr. *Wiadomość historyczno-statystyczna*... – S. 77, 124; Rezultaty aukcji 32 exlibrisów polskich... – S. 41.

[23] Sierotwiński St. Górski Władysław... – S. 285–286.

Дещо відрізняється від них екслібрис **Емерика Захаріяша Миколая Северина графа Гуттен-Чапського** (17.11.1828–23.07.1896), гербу "Леліва" – нумізмата, археолога, колекціонера, засновника музею ім. Гуттен-Чапських в Кракові, магістра природничих наук Московського університету, інспектора провінцій Південної Росії (Крим та узбережжя Азовського моря), губернатора Новгорода Великого (1863), віце-губернатора Петербурга (1865), генерального директора Департамента лісового господарства у Міністерстві державного майна, члена ради Міністерства юстиції, шамбеляна Двору, таємного радника (1863–1864)[24].

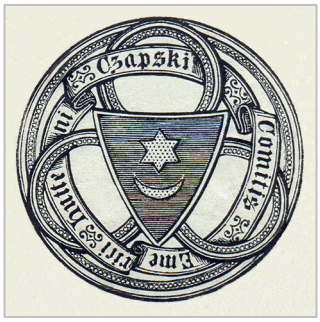

Осівши у родинному маєтку Станькув Мінської губернії (1879), систематизував свою збірку та продовжив поповнення колекції російських та польських монет (серед яких було багато унікальних екземплярів), медалей, картин, орденів, зброї, гравюр, карт, тканин.

Граф Е. З. Гуттен-Чапський був власником великої бібліотеки, фонди якої налічували понад 8550 одиниць зберігання, серед яких – 329 друків з періоду правління династії Ягеллонів, багато унікальних та рідкісних рукописів, а також близько 270 автографів. Він колекціонував екслібриси та позначав книги із своєї збірки власницьким знаком[25].

У викупленому в Кракові палаці Красінських граф Е. З. Гуттен-Чапський добудував окреме приміщення для зберігання своєї збірки, т. зв. Музей Чапських. Він каталогізував усю свою збірку, плануючи в недалекому майбутньому видати каталог друком, але видав лише чотиритомний каталог монет і медалей; п'ятий том видано вже посмертно під редакцією М. Гумовського. Е. З. Гуттен-Чапський підготував також каталог рукописів, де у передмові, апелюючи до працівників музеїв та бібліотек, закликав зробити доступнішою інформацію про свої фонди (цей каталог видав вже після смерті Гуттен-Чапського під його іменем Фелікс Копера)[26].

Після смерті графа родина, виконуючи умови заповіту, передала всю колекцію разом із Музеєм міста Кракову (тепер це відділ Національного музею в Кракові)[27].

Його екслібрис – гербовий мідерит[28], невеликий за розміром, округлої форми з латиномовним написом: "Comitis ‖ Eme ‖rici Hutte ‖ ni ‖ Czapski".

---

[24] Bobrowicz J. N., Bochnak A. Kopera Feliks // *Polski słownik biograficzny*. – Wrocław; Warszawa; Kraków, 1967–1968. – T. XIII. – S. 636–638; Czapski-Hutten Emeryk // *Nowa encyklopedia Powszechna. PWN*. – Warszawa, 1995. – T. 1. – S. 822; Kopera F., Czapska M. Czapski (Hutten) Emeryk Zachariasz Mikołaj Seweryn // *Polski słownik biograficzny*. – Kraków, 1938. – T. IV. – S. 181–182; Nieciowa E. Czapski Emeryk, Hutten // *Słownik pracowników książki polskiej*... – S. 138–139; Nowicki Wł. Emeryk hr. Hutten-Czapski // *Tygodnik illustrowany*... – 1896. – T. II. – Nr 31. – S. 610–611; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 117–118; Żychliński T. *Złota księga szlachty polskiej*. – Poznań, 1889. – T. XI. – S. 73.

[25] Верещагинъ В. *Русскій Книжный Знакъ*. – Санкт-Петербургъ, 1902. – Рис. 115; Chwalewik E. Zbiory polskie... – Warszawa, 1916. – S. 53, 55–56; Kopera F., Czapska M. Czapski (Hutten) Emeryk Zachariasz Mikołaj Seweryn... – S. 181–182; Nieciowa E. Czapski Emeryk, Hutten... – S. 139; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 117–118.

[26] Kopera F., Czapska M. Czapski (Hutten) Emeryk Zachariasz Mikołaj Seweryn... – S. 181–182; Nieciowa E. Czapski Emeryk, Hutten... – S. 138–139.

[27] Kopff A. *Muzeum Narodowe w Krakowie. Historija i zbiory*. – Kraków, 1962. – S. 23–24, 99; *Przewodnik po Muzeum hr. Emeryka Hutten-Czapskiego w Krakowie*. – Kraków, 1902; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 117–118.

Серед **вензельних** екслібрісів виділяється власницький знак **Гелени Домбчанської (Будзиновської)** (3.01.1863–7.01.1956), колекціонерки, мецената, засновниці музею та бібліотеки у Львові, до складу яких увійшли: книгозбірня Яна Вінцента Бонковского (1880*)*, частина збірки Євстахія Скроховського, Людвіка та Антоніни Радзівіллів, успадкована від Фелікса та Дельфіни Кросновських. До цієї збірки входили книги з бібліотеки Яна де Вітте, книги з оригінальними екслібрисами – з бібліотек Констанції з Любомирських Жевуської та Кордулі з Коморовських Потоцької. Г. Домбчанська придбала від антикварів та у книгарнях видання з бібліотек В. Вшелячинського, С. Конопки, Л. Дунін-Борковського, родини Мєрошевських[29].

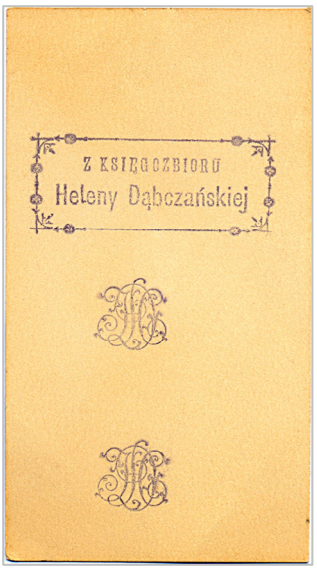

У 1906 р. бібліотека Г. Домбчанської налічувала 12 тис. од. (в тому числі 3 тис. складала полоніка, 6 тис. книг було французькою мовою), у 1918 р. – понад 22 тис. од. У бібліотеці зберігалися стародруки, інкунабули, гравюри, рисунки. За тематикою – книги з філософії, французької літератури, іншомовні видання з мистецтва та художнього промислу (іноді єдині екземпляри в Польщі), єзуїтики, комплекти праць французькою мовою: Вольтера (93 т.), Ж.-Л. Леклерка, графа де Бюффона (44 т.), В. Шекспіра (20 т.). Бібліотека мала картковий каталог, книги були позначені екслібрисом або печаткою.

Г. Домбчанська колекціонувала також мініатюри, рисунки й картини польських та іноземних художників, порцеляну, антикваріат: тканини, ікони, меблі, гуцульське сакральне мистецтво (фрагменти іконостасів, підсвічники, хрести й ікони) тощо.

У 1906 р. Г. Домбчанська подарувала Національному музею у Кракові значну частину своєї колекції: лише книжок 23 тис. од. (серед них – багато інкунабул, почаївські друки), з яких 10634 томи через брак відповідних умов для зберігання передала Технічно-промисловому музеєві у Кракові (1922). Частину колекції отримав Національний музей ім. Яна III Собеського у Львові (1922) (нині – Львівський історичний музей); дари отримали й інші музеї[30].

Її екслібрис виконаний, ймовірно, у Львові у другій половині XIX ст. і являє собою прямокутної форми штамп, по кутах якого зроблено рослинний орнамент. Посередині вміщено напис польською мовою: “Z KSIĘGOZBIORU ‖ Heleny Dąbczańskiej”, а нижче – відтиск вензельної печатки з переплетенням ініціалів власниці книгозбірні.

На першу половину XX ст. припадає творча діяльність відомого майстра **Каєтана Вінценти Келісінського** (7.08.1808–2.01.1849) – гравера, ілюстратора, бібліоте-

[28] Верещагинъ В. *Русскій Книжный Знакъ*... – Рис. 115; Kopera F., Czapska M. Czapski (Hutten) Emeryk Zachariasz Mikołaj Seweryn... – S. 181–182; Grońska M. *Exlibrisy: wiadomości zebrane dla kolekcjonerów*. – Warszawa, 1992. – S. 40; Kopff A. *Muzeum Narodowe w Krakowie*... – S. 23–24, 99.

[29] A. S. Na Wawel // *Tygodnik illustrowany*... – 1912. – T. II. – Nr 40. – S. 830–831; Białynia-Chołodecki J. *Dąbszczańscy i Jan Zapłachta-Zapałowicz*. – Lwów, 1913; Baranowski K. *Na Wawel*. – Lwów, 1906.

[30] A. S. Na Wawel... – S. 830–831; Białynia-Chołodecki J. *Dąbszczańscy i Jan Zapłachta-Zapałowicz*...; Baranowski K. *Na Wawel*...; Chwalewik E. Zbiory Polskie... – Warszawa, 1916. – S. 72–73; Fijałek J. Dąbczańska Helena // Słownik *pracowników książki polskiej*... – S. 161, 285, 430, 435, 904, 992; Szocki J. *Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej*... – S. 33, 97, 120, 131, 132, 134, 137, 143, 146, 147, 156, 171, 213, 214, 237.

каря[31]. Його екслібріси характерні для польського романтизму. У нашій збірці яскравим прикладом цього стилю є екслібриси Алєксандра Батовського[32], Юзефа Каласанти та Влодзімєжа Дзєдушицьких.

Алєксандер Константи Батовський (14.01.1799–10.01.1862) – історик, публіцист, політичний діяч, бібліофіл, колекціонер, меценат. Почесний депутат Галицьких станів (1842), голова Центральної Національної ради (1848)[33].

Навчався на філософському факультеті Львівського університету (1817–1818); не закінчивши навчання, переїхав з батьком у Варшаву. У 1842 р. продав частину бібліотеки та родинний маєток Однов (біля Львова) і переїхав до Львова, де упорядкував фонди відділу рукописів Оссолінеуму. Після звільнення директора бібліотеки А. Клодзіньського та внаслідок частих суперечок із новим куратором бібліотеки М. Дзєдушицьким, звільнився та розпочав співпрацю з Вл. Баворовським[34].

У маєтку в Однові А. К. Батовський зібрав велику бібліотеку із цінних та рідкісних видань, яка, згідно із каталогом "Katalog biblioteki odnowskiej w przedaż przeznaczonej" (Lwów, 1852), нараховувала 5135 друків, 107 рукописів, 219 карт, а також гравюри, екслібриси, етикетки, релігійні медальйони та інше[35].

Бібліотека була продана й осіла в приватних колекціях (частину книг придбали Вл. Баворовський, М. Павліковський та С. Борковський) та антикварних крамницях, а решта, згідно із заповітом, перейшла у власність фундації Вл. Баворовського.

Усі книги були позначені невеликим за розміром гербовим прямокутним екслібрисом. В центрі екслібрису виднівся родовий герб Батовського – герб "Три зуби" та власницький надпис: "Z Zbioru Alex[andra] = Kons[tantego] = Batowskiego" та девіз "Parcere subjectis, et debellare superbos". Це гербовий мідерит першої половини XIX ст.

Ще одним прикладом екслібрису у виконанні К. В. Келісіньського є власницький знак Влодзімєжа та Юзефа Каласанти Дзєдушицьких (Дідушицьких)[36].

---

[31] Jaworski F. *Lwowskie znaki bibljoteczne*. – T. I. – S. 42–46; Derwojed J. Kielisiński Kajetan Wincenty // *Słownik artystów polskich i obcych w Polsce działających: malarze, rzeźdbiarze, graficy*. – Wrocław; Warszawa; Kraków; Gdańsk, 1979. – S. 404–406; Kłodzińska K. Kielisiński Kajetan Wincenty // *Polski słownik biograficzny*... – T. XII. – S. 402–403.

[32] Reychman K. Dodatki i sprostowania do exlibrisów bibljotek Polskich XVI–XIX wieku Wiktora Wittyga // *Exlibris*: czasopismo poświęcone książce. – 1924. – Z. VI. – S. 200; Ejusdem. Exlibrisy Batowskich // Ibidem. – 1922. – Z. IV. – S. 79–82; Rezultaty aukcji 32 exlibrisów polskich... – S. 41; *Sztuka exlibrisu na kresach wschodnich. Katalog wystawy z kolekcji Arkadiusza Wagnera*. 28 września – 24 października. – Poznań, 2003. – S. 20.

[33] Biesiadecki Fr. *Exlibrisy Kajetana Wincentego Kielisińskiego*. – Kraków, 1926. – S. 6–7, Tab. 1; Jaworski F. *Lwowskie znaki bibljoteczne*. – T. I. – S 8, 9, 47–51; K. J. Batowski (Alexander) // *Encyklopedia Powszechna*. – Warszawa, 1868. – T. 2. – S. 1019; Lewicki K. Batowski Aleksander // *Polski słownik biograficzny*. – Kraków, 1935. – T. 1. – S. 354–355; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 109–110; Zawadzki Wł. Aleksander Batowski // *Tygodnik illustrowany*... – 1865. – Serya I. – T. XII. – Nr 316. – S. 155–156; Zawadzki Wł. *Literatura w Galicji 1772–1848*. – Lwów, 1878. – S. 113; Triller E. Batowski Aleksander Konstanty // *Słownik pracowników książki polskiej*... – S. 43–44.

[34] Lewicki K. Batowski Aleksander... – S. 354–355.

[35] Chwalewik E. Zbiory Polskie... – Warszawa, 1916. – S. 65, 72; Grońska M. *Exlibrisy*... – S. 41; Radziszewski F. *Wiadomość historyczno-statystyczna*... – S. 37, 42, 44, 51, 55; Szocki J. *Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej*... – S. 16, 24, 25, 27, 35, 36, 95, 96, 100, 129, 132, 135, 136, 142, 144, 146, 155, 160, 164, 170, 195–197, 262, 297.

[36] Biesiadecki Fr. *Exlibrisy Kajetana Wincentego Kielisińskiego*... – S. 7, tab. II.; Столова Е. Збірка екслібрисів Наукової бібліотеки ЛДУ... – С. 102. *Sztuka exlibrisu na kresach wschodnich*... – S. 20; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 122–123.

Юзеф Каласанти Дзєдушицький (3.07.1776–19.06.1847) гербу "Сас" – видатний бібліофіл, колекціонер, офіцер польських збройних формувань Великого Князівства Варшавського, дозорець обрахункової палати в Тимчасовому Галицькому уряді (1809), учасник оборони Замостя (1813), дійсний член Краківського наукового товариства, співзасновник (1845) та почесний член Крайового господарського товариства (1846)[37].

Власник великої колекції, яка зберігалася у Поториці (нині село Сокальського р-ну Львівської обл.). Колекція складалася з мистецької (іконографія та графіка), природничої збірки та бібліотеки. Бібліотека поповнювалася книгами з історії та літератури (особливо друками XVI–XVII ст.) польською, латинською та французькою мовами, цінними рукописами, пергаментами, тут зберігалася велика колекція австрійських розпоряджень з XVII – першої половини XIX ст.

Книгозбірка комплектувалася за рахунок купівлі рідкісних польських видань у краківських та львівських книгарнях А. Грабовського та К. Яблонського, у бібліофілів А. Бєловського, Г. Павліковського, Е. Раставєцького, купівлі дублетів з бібліотек Чарторийських, Коморовського, А. Росцішевського та обміну дублетами з А. Т. Дзялинським, до складу бібліотеки увійшли рукописи бібліотеки Єжи Станіслава Дзєдушицького[38].

Після смерті Юзефа Дзєдушицького вся колекція, згідно із заповітом, перейшла у власність його сина Влодзімєжа Дзєдушицького.

Влодзімєж Дзєдушицький (22. 06. 1825 – 18. 09. 1899), гербу "Сас" – політик, меценат, зоолог, етнограф, археолог, видавець, посол (1861–1867) та маршалок (7. 03.–26.04.1876) Галицького Крайового Сейму, посол австрійського парламенту у Відні (1874–1878), почесний громадянин Львова (1877), Бродів, Сокаля та Коломиї, член-кореспондент Академії Наук у Кракові (з 1881), член-кореспондент Природничо-математичного відділу АН у Кракові (1881), доктор гоноріс кауза Львівського університету (1894), член багатьох наукових товариств (Галицького господарчого товариства, Педагогічного товариства у Кракові, Приятелів наук в Познані, Орнітологічного в Альтенбурзі, Берліні та Відні, Природничого товариства в Дрездені, почесний член Товариства дослідників природи ім. М. Коперника у Львові, Геологічного товариства у Відні та ін.), засновник Малопольського товариства мисливців, Природничого музею ім. Дзєдушицьких у Львові, Крайової гончарської школи в Коломиї (1876), співзасновник Музею мистецьких промислів у Львові (1874), Вищої аграрної школи в Дублянах (1855) та Вищої крайової школи лісового господарства у Львові, організатор Крайової промислової (1877), археологічної та етнографічної (обидві – 1885) виставок у Львові та за кордоном. Нагороджений французьким Орденом Почесного легіону (1878)[39].

---

[37] Dzieduszycki Józef Kalasanty // *Nowa encyklopedia Powszechna. PWN*. – Warszawa, 1995. – T. 2. – S. 167; Dzieduszycki Józef Kalasanty // *Encyklopedia wiedzy o książce*... – S. 639; Olszewicz W. Dzieduszycki Józef Kalasanty // *Słownik pracowników książki polskiej*... – S. 194; Tyrowicz M. Dzieduszycki Józef Kalasanty // *Polski słownik biograficzny*. – Warszawa, 1948. – T. VI. – S. 111; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 122–123.

[38] Dzieduszycki Józef Kalasanty // *Encyklopedia wiedzy o książce*... – S. 639.; Dzieduszycki Józef Kalasanty // *Nowa encyklopedia Powszechna*... – S. 167; Jaworski F. *Lwowskie znaki bibljoteczne*... – S. 44, 83–85.

[39] Дідушицький Володимир // *Енциклопедія Українознавства* / гол. ред. В. Кубійович. – Львів, 1993. – Т. ІІ. – С. 520; Терський С. Дідушицький (Дзєдушицький) Володимир // *Енциклопедія Львова*... – Т. 1. – С. 84–86; Чорновол І. Дідушицький Володимир // *Енциклопедія історії України*. – Київ, 2004. – Т. 2 . – С. 400;

В. Дзєдушицький істотно доповнив успадковану від батька бібліотеку гравюрами (особливо цінною була збірка Л. Сємєнського), книгами з польської історії та літератури (особливу увагу звертаючи на давній період, переважно XVI ст.), спеціальних історичних дисциплін, а також виданнями в галузі природознавства (переважала іноземна література), картографією та рукописами.

Починаючи з 1847 р., він у кілька етапів переніс до Львова успадковану від батька т. зв. Поторицьку бібліотеку. У 1857 р. вона нараховувала 20 тис. томів (кілька сотень друків XVI ст., близько 30 унікальних книг, понад 1000 рукописів, 3 000 гравюр та 3 000 монет), а у 1925 р. – 50 тис. друків, 1800 автографів, 3 тис. гравюр. З 1925 р. керував бібліотекою М. Де Льож)[40].

З 1858 р. бібліотеку відкрили для читачів, але у користування віддали лише частину зібрання. В 1871 р. В. Дзєдушицький обмежив доступ та закупівлю книг, виділивши з бібліотеки видання природничого характеру – основу бібліотеки Природничого музею ім. Дзєдушицьких у Львові, першим кустошем якого став Владислав Зонтаг[41].

У 1899 р. музей мав у своєму складі сім відділів: зоологічний, палеонтологічний, мінералогічний, археологічний (серед найвідоміших експонатів – т. зв. "золотий Михалківський скарб"), етнографічний, ботанічний, геологічний. При музеї була спеціальна лабораторія, консерватори, бібліотека та власне серійне видання – "Muzeum im. Dzieduszyckich" (т. 1–5, 1880–1899)[42].

У 1880 р. В. Дідушицький передав музей на потреби суспільства, забезпечив його довічне утримання у розмірі 12 тис. крон на рік. Цей акт було зафіксовано у створеній В. Дзєдушицьким "Поторицької ординації" – юридично оформленій неподільній спадщині, затвердженій у 1893 р. парламентом у Відні, а музей дістав офіційну назву "Природничий музей Дідушицьких" (тепер – Державний природознавчий музей).

Наводимо тут два сюжетні екслібриси, виконані у Львові в 1836 р. (про це свідчить напис на самому власницькому знаці). Вони дуже подібні і відрізняються лише текстом екслібрису. Перший повідомляє, що книга з "Z Bibliote ‖ ki ‖ JÓZEFA ‖ Hr. ‖ DZIEDU= ‖ SZYCKIE ‖ GO.", інший, що книга з "Z Bibliote ‖ ki ‖ MUZEUM ‖ im ‖ DZIEDU= ‖ SZYCKICH ‖ we Lwowie".

Dzieduszycki Włodzimierz // *Nowa encyklopedia Powszechna*... – S. 168; Dzieduszycki M. *Kronika domowa Dzieduszyckich*. – Lwów, 1865. – S. 373–376, 405–409; Hr. Włodzimierz Dzieduszycki // *Tygodnik illustrowany*... – 1899. – Nr 39. – S. 75–76; Jaworski F. *Lwowskie znaki bibljoteczne*... – S. 44, 83–85.

[40] Швець Н. Де Льож (Des Loges) Мар'ян Францишек Антоні // *Енциклопедія Львівського університету. Наукова бібліотека: Матеріали до енциклопедії*. – Львів, 2005. – С. 60–61; Szocki J. *Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej*... – S. 12, 13, 19, 36, 64, 85, 93, 95, 98, 101, 128, 131, 136–138, 142, 143, 147, 148, 150, 153, 155, 160, 217, 218.

[41] Olszewicz W. Dzieduszycki Włodzimierz // *Słownik pracowników książki polskiej*... – S. 194–195.

[42] Chwalewik E. Zbiory Polskie... – Warszawa, 1916. – S. 66, 69; Bieńkowski A. Muzeum Dzieduszyckich we Lwowie i jego twórca // *Tygodnik illustrowany*... – 1900. – T. 1. – Nr 12. – S. 230–234; Badecki K. *Lwowskie zbiory muzealne naukowe*. – Lwów, 1937. – S. 17–18; Dzieduszycki Wł. *Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie*. – Lwów, 1890; Jaworski F. Lwowskie znaki bibljoteczne... – S. 44, 83–85; Tyrowicz M. Dzieduszycki Włodzimierz // *Polski słownik biograficzny*. – Warszawa, 1948. – T. VI. – S. 123–126; Szocki J. Księgozbiory domowe w Galicji Wschodniej... – S. 12, 13, 19, 36, 64, 85, 93, 95, 98, 101, 128, 131, 136–138, 142, 143, 147, 148, 150, 153, 155, 160, 217, 218; Wittyg W. *Ex-libris'y bibliotek polskich*... – S. 122–123.

Екслібрис – один із основних, а іноді єдиний інформаційний матеріал для вивчення історії та складу приватних та публічних бібліотек, оскільки дає змогу визначити приналежність книги чи збірки, дослідити еволюцію її формування, він несе інформацію про соціальний і професійний статус власника фоліанта, його захоплення, естетичні уподобання. Це своєрідний погляд художника на особистість бібліофіла.

Власницький знак пов'язує книжку з її власником, передає його зацікавлення, а також творчу думку та особистість художника-гравера, дає цікаву інформацію про мистецтво та культуру тієї чи іншої епохи.

Перебуваючи у нерозривному зв'язку із книгою та книжковою ілюстрацією, він отримав статус окремого художнього твору – мініатюрного за розміром і лаконічного за змістом. Красиві екслібриси або екслібриси, що належать відомим власникам, додатково збільшують колекціонерську цінність певного фоліанту.

THE POLES AS OWNERS OF THE 19th CENTURY BOOKPLATES (as based on the materials of the Scientific Library of the Ivan Franko L'viv National University)

NATALIYA KIT

Scientific Library of the Ivan Franko L'viv National University,
17, Drahomanov Str., L'viv, 79601, Ukraine, tel. (032) 261-35-97

The article presents the history of the book collections and the bookplates belonging to some Poles which are kept in the department of black-letter books, manuscripts and rare editions of the Scientific Library of the Ivan Franko L'viv National University. The author provides the biograms of the owners, the description of the typology and some samples of the bookplates.

Key words: Scientific Library of the Ivan Franko L'viv National University, owner's sign, book collection.

ПОЛЯКИ – ВЛАДЕЛЬЦЫ ЭКСЛИБРИСОВ XIX в. (на материалах Научной библиотеки Львовского национального университета имени Ивана Франко)

Наталия КИТ

Научная библиотека Львовского национального университета имени Ивана Франко,
ул. Драгоманова, 17, г. Львов, 79601, Украина, тел. (032) 261-35-97

В статье исследуется история библиотек и экслибрисы отдельных владельцев-поляков, которые хранятся в отделе старопечатных, рукописных и редких книг Научной библиотеки Львовского национального университета имени Ивана Франко, представлены биограммы владельцев, описано видовое распределение книжных знаков, приведены примеры экслибрисов.

Ключевые слова: Научная библиотека Львовского национального университета имени Ивана Франко, экслибрис, библиотека.

Стаття надійшла до редколегії 10.11.2009
Прийнята до друку 26.03.2010